

לחוף בערב שבת ולטבול בשבת, עכ"ל. הרי לא עלה על דעתו ולא על מחשבתו של ר"ת להנדז בדבר שיהיה שום חשש איסור לטבול בשבת משום דטבילה בזמנה אינה מצוה. וכן משמע בהדיא ממה שכתבו בשם ר"ת בפרק תינוקת (סח, א ד"ה הא דאפשר) אהיה לא קשיא הא דאפשר והא דלא אפשר וכו'. לכן אומר אני לעולם ילמד אדם בתוך ביתו שלא טבול ביום שביעי אם אירע ליל טבילתה בליל שבת, אלא דוקא משתחשך כמו שנוהגות בחול כמו שכתבו הפוסקים קמאי דקמאי ובתראי ז"ל שהבאתי לעיל, כן נ"ל.

הצעיר יששכר בער איילנבורג

סימן [ע"ז]

מנעורי תמהתי למה אין אנו נוהגים להתפלל בזקיפת ידים למעלה כמו שנהגו אבותינו מעולם כמו שנאמר (בראשית יד, כב) הרמותי יד[ני] אל ה' עליון וגו' ותירגם אונקלוס, ארימית ידי בצלו קדם ה' וכו'. ובראשית רבה בפרשת חיי שרה (פרשה ס' ט"ו) בפסוק (בראשית כד, סד) ותשא רבקה את עיניה ותרא את יצחק איתא אמר רב הונא צפת שידו שטוח כתפילה, אמרה ודאי אדם גדול הוא, לכך שאלה עליו, עכ"ל. וכמו שנאמר (שמות ט, כט) כצאתי את העיר אפרוש את כפי אל ה' וגו', וכמו שנאמר (שם יז, יא יב) והיה כאשר ירים משה

ידו וגו' ויהי ידיו אמונה עד בא השמש, ותירגם אונקלוס, והואה ידוהי פרישן בצלו עד דעאל שמשא, וכמו שנאמר (מלכים א ת, נד) ויהי ככלות שלמה להתפלל אל ה' וגו' וכפיו פרושות השמים וגו', וכאלה רבים. ותניא בפרקי רבי אליעזר בפרק מ"ד שצריך להעמיד אחד לימין ש"ץ ואחד לשמאלו כדכתיב (שמות שם, יב) ואהרן וחור תמכו בידיו מזה אחד ומזה אחד וכו', והביאו הטור או"ח בהלכות תענית בסימן תקס"ו ובהלכות יום הכפורים בסימן תרי"ט, וכן המרדכי ביומא (סימן תשכ"ה) והגהות מיימוני (סוף שביית עשור ד"ה אין) ושאר פוסקים²⁷⁷. ולכן כשם שאנו למדין מתפילת משה שצריך להעמיד אחד לימין ש"ץ ואחד לשמאלו, למה אין אנו למדין גם כן מתפילת משה שצריך להתפלל בזקיפת ידים למעלה.

ואי אפשר לומר שלא היו נוהגין להתפלל כך בזקיפת ידים למעלה אלא דוקא אנשים רשומים חשובים וגדולים כגון האבות ונביאים ומלכים, ולכן אין אנו נוהגין עכשיו להתפלל כך בזקיפת ידים למעלה משום דמחזי כיוהרא. דהא ליתא שהרי בפרקי רבי אליעזר בפרק הנ"ל אחר דקאמר מכאן אתה למד שש"ץ אסור להתפלל אם אין שם שנים עומדים וכו', אמר וז"ל, וכל ישראל עומדים חוץ לאהליהם ורואים למשה פורש כפיו אל השמים והם פורשים כפיהם אל השמים וכו', עכ"ל. ובגמרא אמרו חז"ל²⁷⁸ אסור

277. ע"י מנהגים לר"א טירנא יום כיפור ד"ה ערבית ש"צ, מהרי"ל מנהגים סדר תפילות ר"ה ד"ה במגנצא, ראבי"ה ח"ב עמ' 190; או"ז ח"ב סי' רפא, דרשות מהר"ח או"ז דיני יוה"כ, לקט יושר עמ' 141, וע"ע ב"ת או"ח סי' תרי"ט ובשיירי כנה"ג שם בהגב"י ס"ק ד', ומקור חיים לשו"ע שם שכן נהגו בוורמייזא.

278. ל"מ היכן. אך ישנו בספר הבהיר אות קל"ח.

ושמא י"ל מאחר שנמצאו נוהגים אומות העולם עכו"ם להתפלל כך בזקיפת ידים למעלה כמפורסם, לכן אין אנו נוהגים עכשיו להתפלל כך. וכהאי גוונא אמרו רז"ל²⁸⁰ בפסוק (דברים טז, כב) לא תקים לך מצבה אשר שנה ה' אלהיך, אף על פי שהיתה אהובה לפני הקב"ה בימי האבות, עכשיו שנהא מאחר שעשאוה אלו כנעניים חק לע"ז, כן נ"ל.

סימן [ע"ח]

בשעשיתי סיום ממסכת נדה, אמרתי בדרשא חידוש זה אשר לא קדמני אדם, והוא מרגלית טובה לא תסולה בכתם אופיר לע"ד. הקשיתי מה ענין תנא דבי אליהו כל השונה הלכות כו' לכאן, הלא לא פגע ולא נגע כלל ועיקר ענין זה לענין שלפני זה. וכי תימא שהוקבע כאן כדי לסיים בדבר טוב כמו שכתבו התוספות (נדה עג, א ד"ה תנא דבי).

שתי תשובות בדבר, חדא שהרי במסכת מגילה בפרק בני העיר (כה, ב) גבי חומרא דרבי זירא בנות ישראל החמירו על עצמן שאפילו רואות טיפת דם כחרדל כו', מיייתי נמי הגמרא האי תנא דבי אליהו כל השונה הלכות כו' והתם נמי לא פגע ולא נגע כלל ועיקר ענין זה לענין שלפני זה, והתם לא שייך האי טעמא כדי לסיים בדבר טוב. ועוד למה מסיים דוקא בהאי תנא דבי

לאדם לעמוד שלש שעות כפיו פרושות השמים. ובזוהר נמי מצינו בהרבה מקומות²⁷⁹ רבי פלוני זקף ידיה ומצלי, ובפרשת נשא בפסוק כה תברכו (כמדבר ו, כג) בתוספתא (זהר רעיא מהימנא נשא דף קמ"ה ע"א) האיר עינינו בסוד זקיפת ידים למעלה וז"ל, פקודא דא לברכא כהנא ית עמא בכל יומא בזקיפו דאצבען וכו' עד עשר אצבען מתערי שכינתא לשריא עלייהו מתערי עשר דרגין אחרנין לעילא לאנהרא, וכלא בשעתא חדא, ועל דא אסיר ליה לבר נש לזקפא אצבען למגנא אלא בצלותא ובברכאן ובשמא דקב"ה, והא אוקימנא דאינון אתערו דשמא קדישא ורזא דמהימנותא זקיפו דאצבען ממנן בההוא זקיפו דלהון עשרה שליטין וכו', עכ"ל, ולזה נתכוון נמי הרמב"ן ז"ל ברמיזותיו, דוק ותשכח.

ולא נעלם מעיני הא דאמרינן בפרק קמא דשבת (י, א) רבא פכר ידיה ומצלי אמר כעבדא קמי מריה וכו', ולכן כתב הרמב"ם ז"ל (בפ"א) [בפ"ה] מהלכות תפילה (הלכה ד) וז"ל, מניח ידיו על לבו כפותין הימנית על השמאלית ועומד כעבד לפני רבו באימה וביראה וכו', עכ"ל. אמנם כבר תמהני טובא על רבא גופיה וכל הנגררים אחריו למה לא התפלל גם כן בזקיפת ידים למעלה כמו אבות העולם, וכי הם לא התפללו גם כן כעבדא קמי מריה כמו רבא. ולולא דברי הרמב"ם הנ"ל הייתי מפרש דרבא התפלל על כל פנים בזקיפת ידים למעלה, אלא שעם זקיפת ידיה פכר ידיה ומצלי, וקל להבין.

279. אידרא זוטא האזינו דף רפ"ז ע"ב.

280. עי' מדרש תנאים לדברים שם וכן איתא ברש"י שם ובתוס' ע"ז יא, א.